

Л. В. Папіш, М. М. Шутка

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Підручник для 7 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Умовні позначення:

— творче (практичне)
завдання;

— словник;

— запитання та завдання.

РОЗДІЛ І

МИСТЕЦТВО В НАШОМУ ЖИТТІ

Усі ми прагнемо мати гарний вигляд, модно вдягатися, жити в зручному й затишному будинку, у красивому місті або селі. Але не думайте, що для здійснення ваших мрій потрібні лише гроші. Ще необхідні культура, історична та національна пам'ять, художній смак, знання. Знання про красу, про закони створення зручних споруд і речей становлять основу мистецтва архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва й дизайну.

Ці мистецтва створюють середовище, предметний світ, у якому існує людина.

1. СВІТ, ЯКИЙ ОТОЧУЄ ЛЮДИНУ

Для кожної людини дорога земля, на якій вона зросла, де пройшло її дитинство. Природа батьківщини живе в нашій душі все життя. Пейзажі України дуже різноманітні: гори Карпати і Чорне море, тихі озера й калинові гаї, безкраї лани пшениці та вишневі садки, квітучі поля льону й білі хати, ліси й поля.

Картини допомагають нам зрозуміти й побачити красу світу, відкривають світ почуттів. Також вони створюють свій «художній простір» — відображення просторових співвідношень на площині. У живописі та графіці — це правильне співвідношення планів картини, побудова простору з урахуванням законів лінійної та повітряної перспективи. Згадайте, що всі предмети, які нас оточують, мають три виміри: висоту, ширину, глибину. Художник зображує їх на площині аркуша паперу, який має тільки висоту та ширину. Перспектива визначає основні закономірності передачі тривимірного простору на площині.

С. Васильківський.
Весняний день на Україні

І. Айвазовський.
Захід на морі

З. Шолтес.
Гірське село

А. Грачов.
Сільський пейзаж

Пригадайте

- До якого жанру належать ці твори?
- Які ви знаєте види пейзажу?
- Які засоби використовували художники, щоб передати на полотні красу рідної природи?

Розгляньте матеріали таблиці. Пригадайте закони лінійної та повітряної перспективи, які ви вивчали в попередніх класах. Вони допоможуть вам передавати простір у малюнку.

	Ближні предмети	Дальні предмети
Масштабність	• зображуються в нижній частині малюнка; • більші за розміром, ширші	• зображуються у верхній частині малюнка; • менші за розміром, вузьчі
Деталізація	• зображуються детально	• зображуються узагальнено, схематично
Контрастність	• контури — чіткі, різкі; • зображуються об'ємними; • різка, контрастна світлотінь	• контури — м'які; • зображуються плоскими; • невизначена світлотінь
Властивості кольорів	• яскраво забарвлені; • зображуються переважно теплими кольорами та відтінками	• бліді; • переважають холодні кольори та відтінки

Творче (практичне) завдання

Згадайте, що вражає вас у природі України, рідного міста (села). Створіть пейзажну композицію.

Орієнтовні теми: «Літні спогади», «Світе тихий, краю милий, моя Україно!».

Матеріали: графітні та кольорові олівці, фломастери, фарби (на вибір).

Послідовність виконання пейзажу в графіці

Словник

Пейза́ж, краєви́д — 1. Жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню природи, міст, архітектурних комплексів тощо.
2. Картина або малюнок із таким зображенням.

Перспекті́ва — відтворення уявних змін величини, контурів об'ємних предметів при їх зображенні на площині.

Послідовність виконання живописного пейзажу

Запитання та завдання

1. Завершіть речення.

Високий горизонт у пейзажі дає художникові змогу показати

Композиція з горизонтом на рівні очей передає

Низький горизонт у композиції створює відчуття

2. Поясніть, як із віддаленням змінюється насиченість кольорів. Наведіть приклади.

Тарас Шевченко — майстер ліричного пейзажу

Творча спадщина Т. Шевченка (1814–1861) — яскрава сторінка в історії української художньої культури.

Дивовижним спокоєм сповнені пейзажі художника. Неозора далина, пагорби, шляхи й річки, гори намічені легко й м'яко. Велич природи створює ілюзію, ніби час, у якому відбивається подих вічності, зупинився.

Тарас Шевченко приділяв велику увагу передачі стану атмосфери, її експресивному трактуванню. Добираючи складну гаму кольорів або відтінків одного кольору, він домагався відчуття спеки, холодних ночей і ранків у горах, чистого й прозорого чи вологого, запиленого повітря.

Тарас Шевченко був новатором у пейзажі, який завдяки його творчості остаточно виділився в самостійний жанр українського образотворчого мистецтва.

Воздвиженський монастир у Полтаві

Іргиз-Кала

Казахська стоянка

Берег Аральського моря

2. СВІТ, ЯКИЙ СТВОРЮЄ ЛЮДИНА. ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ В АРХІТЕКТУРІ

Архітектура — це будівельне мистецтво, проектування й зведення житлових будинків, шкіл, театрів, церков, спортивних споруд тощо. Архітектура задовольняє практичні потреби людини, тому вона повинна бути зручною й корисною. Чи можна назвати пам'яткою архітектури будь-яку споруду, що відповідає утилітарним вимогам? Ні. Архітектура вирішує проблеми будівництва художньо, а не лише функціонально. *Міцність, користь і краса* — складові справжнього витвору архітектури за визначенням давньоримського архітектора Вітрувія.

Андріївська церква
(м. Київ, Україна)

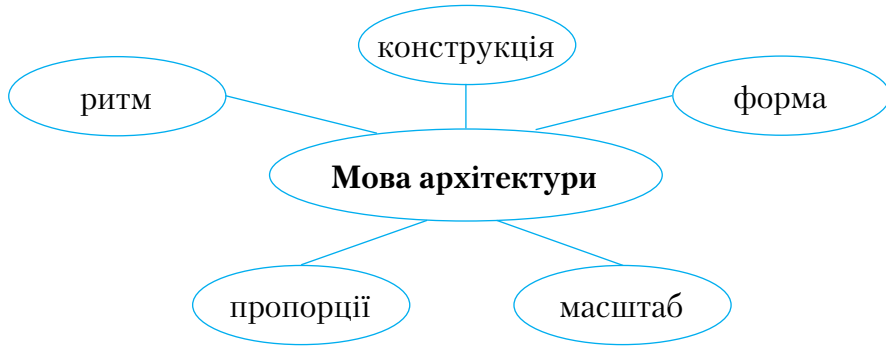
Міст (м. Сан-Франциско, США)

Хмарочос «Аква»
(м. Чикаго, США)

- Які відчуття викликають у вас ці споруди?

Церква, міст і хмарочос вражають не лише технічними можливостями людини, а й красою конструкції, гармонією форм і кольорів. Тому ми можемо говорити про них, як про витвори мистецтва.

Виокремлюють такі види архітектури: *об'ємні споруди* (житлові, громадські й промислові будівлі); *ландшафтна архітектура* (садово-парковий комплекс); *містобудування* (планування нових міст, реконструкція старих районів).

Якщо в живописі головне — колір, у графіці — лінія, у скульптурі — об'єм, то в архітектурі — простір.

Успенський собор
(м. Володимир-Волинський, Україна)

Собор Нотр-Дам-де-Парі
(м. Париж, Франція)

Наприклад, поділ фасаду кам'яного храму на три частини відповідає тринефній будові споруди.

В архітектурі художній образ створюється завдяки ритму, пропорційним співвідношенням частин будівлі, пластиці й фактурі поверхонь.

Виразність архітектурних форм викликає певні асоціації й художні образи.

К. Хокусай. Хвиля

Оперний театр
(м. Сідней, Австралія)

- Японський художник К. Хокусай зображує хвилю засобами кольорової графіки. Як виникає відчуття хвилі або образ вітрила в споруді театру?

Творче завдання

Створіть образ архітектурної споруди.

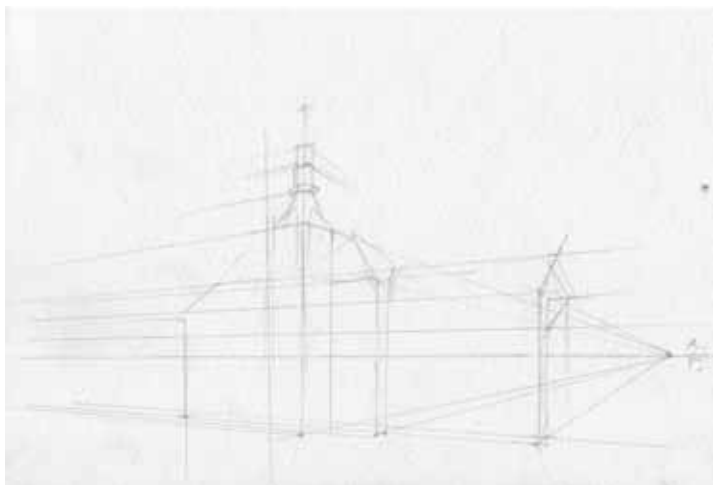
Варіант 1. Зробіть замальовку архітектурної споруди різними графічними матеріалами (*на вибір*) на основі тричастинного поділу фасаду.

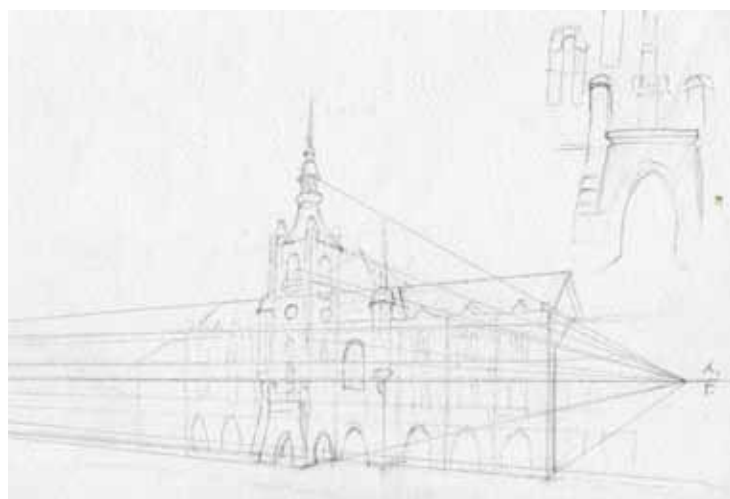
Варіант 2. Виконайте архітектурну витинанку.

Орієнтовні теми: «Святиня рідного краю», «Міст у майбутнє».

Матеріали: графітні та кольорові олівці, фломастери, білий або тонований папір, чорний папір, ножиці.

Послідовність малювання фасаду на основі тричастинного поділу

Словник

Архітекту́ра (зодчество) — мистецтво проектування й зведення будинків і споруд відповідно до їх практичного призначення та законів краси.

Масшта́б — відносний розмір будівлі.

Пропо́рції — відповідність архітектурних форм одна одній і будівлі загалом.

Ритм — чергування певних елементів.

Фо́рма — зовнішній контур будівлі. Буває симетричною й асиметричною.

Запитання та завдання

1. Для чого потрібно знати основи архітектури й декоративно-ужиткового мистецтва, адже ми живемо у світі готових речей та споруд?
2. Наведіть приклади використання засобів мистецтва в оточуючих нас речах (тканина, шпалери, меблі й т. ін.). Охарактеризуйте художній образ, який створюється.

Мистецька подорож

Природа — головна модель Антоніо Гауді

Архітектори часто шукають натхнення в природних формах. Іспанський архітектор Антоніо Гауді (1852–1926) сприймав будинок як органічну пластичну форму. Він говорив, що знайшов свою модель у стовбурі дерева, кожна частина якого росте гармонійно й чарівно.

У 1904–1906 рр. архітектор працював над зведенням житлового будинку Каса Батло в Барселоні. Блакитно-зелене сяйво фасаду нагадує водночас і спінену морську поверхню, і шкіру динозавра. Колони, які утворюють аркаду біля входу, подібні на ноги слона; дах вигнутий, наче хребет динозавра. Обрамлення вікон ніби виліплене з глини, а самі балкони, мов ластівчині гнізда, приліпилися до стіни будинку.

Будинок Каса Батло (м. Барселона, Іспанія)

3. АРХІТЕКТУРА КРІЗЬ ЧАСИ

Людство існує впродовж тисячоліть. За цей час виникали, розвивалися й згасали, перероджуючись, цивілізації. Про них нагадують культові й світські споруди, які збереглися до наших днів. З одного боку, художній образ споруди — це зовнішня форма, з іншого — у будівлі відображені уявлення про красу, що панували в певну історичну епоху в певному культурному середовищі.

Тип і конструкцію народного житла, його оздоблення визначали клімат, рельєф місцевості й наявні будівельні матеріали.

- Порівняйте житло українців, киргизів, якутів, японців. Як кліматичні умови, будівельні матеріали вплинули на художній образ житла?

Коротко розглянемо, як змінювались архітектурні форми впродовж тисячоліть.

У Стародавній Греції з її жарким кліматом сформувався особливий тип архітектури: відкритий, з безліччю колон, що захищають від палючого сонця й дарують тінь.

Один із шедеврів давньогрецького мистецтва — афінський Акрополь. Його головна споруда — Парфенон, храм богині Артеміди, — справляє враження могутності й піднесеної краси.

У середньовіччі в країнах Європи зводилися замки феодалів, подібні на фортеці, оточені масивними кам'яними стінами з вузькими вікнами, вежами. Часто такі замки-фортеці будували на високому пагорбі або скелі.

Парфенон (м. Афіни, Греція)

Фортеця (м. Хотин, Україна)

Пізніше почали з'являтися інші споруди — ажурні, легкі храми, для яких характерні стрілчасті арки й вікна. Витончені форми, спрямовані вгору, робили інтер'єр світлішим, а кам'яний скульптурний декор, кольорові вітражі та звуки органа створювали неповторну атмосферу.

Із часом у Європі запанували чіткі прямокутні форми. Зазвичай це три- або чотириповерхові будівлі, яким притаманна врівноваженість композиції фасаду.

Згодом стають синонімами поняття «краса» і «розкіш». Архітектуру вирізняє ускладнена пишність фасадів, урочи-стість, багатий скульптурний декор.

Костел
(м. Відень, Австрія)

Чорна кам'яниця
(м. Львів, Україна)

Собор св. Юра
(м. Львів, Україна)

На зміну пишним формам прийшли класичні, у яких архітектори наслідували давньогрецькі зразки.

Палац культури і мистецтв
(м. Київ, Україна)

Будинок з химерами
(м. Київ, Україна)

- Розгляньте ілюстрації на с. 15–16. За допомогою яких деталей створюється художній образ споруди?

І знову на зміну вишуканій скромності приходить пишнота форм, модернізована завдяки винайденню нових матеріалів і технік будівництва. Яскравою пам'яткою цього періоду є «Будинок з химерами» архітектора В. Городецького.

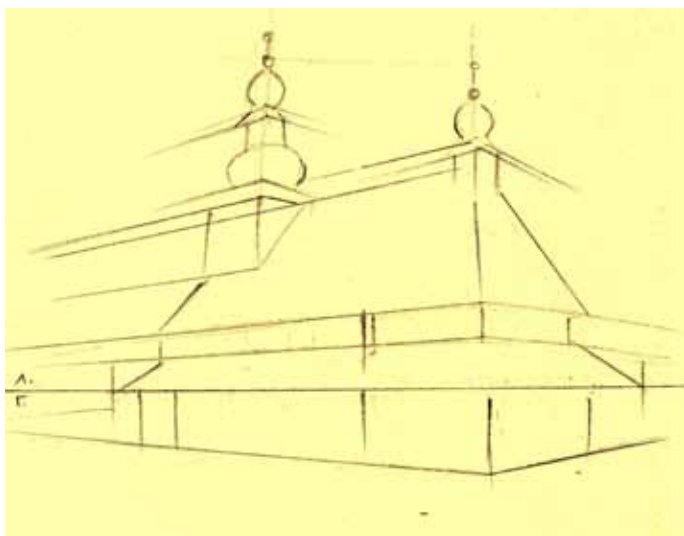
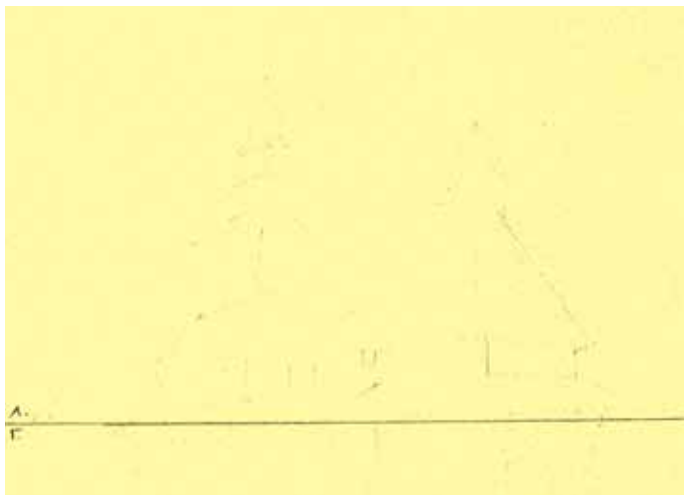

Творче завдання

Побудуйте екстер'єр споруди в кутовій перспективі (лінійний малюнок).

Орієнтовні теми: «Мій будинок — моя фортеця», «Королівський палац», «Сучасний котедж».

Матеріали: графітні та кольорові олівці, фломастери; білий або тонований папір.

Словник

Екстер'єр — зовнішній вигляд будівлі.

Запитання та завдання

1. Що, на вашу думку, означають твердження «архітектура споруди недостатньо виразна», «архітектурна споруда дуже виразна й красива»?
2. Які чинники впливали на тип і конструкцію народного житла?

Дерев'яні церкви Закарпаття

Давні храми створювали неповторний вигляд міст і сіл. У Закарпатті особливе місце посідають дерев'яні церкви — шедеври народної архітектури, створені талановитими сільськими майстрами. У кожному селі був такий храм, або й не один. Старе дерево, саме повітря околиці, навколишній простір насичені гармонією природи й архітектури, духом історії.

Шелестівська церква нині знаходиться на території Закарпатського музею народної архітектури та побуту в Ужгороді. Геній народного зодчого створив єдину цілісну композицію, що дивує красою та досконалістю. Споруда набуває динамічності завдяки поступовому наростанню трьох її частин: від вівтаря, через центральний дах до стрункої вежі-дзвіниці.

Інша дерев'яна церква — Сокирницька церква св. Миколая — належить до шедеврів Хустського району Закарпаття. Трикутний західний схил стримить вгору й завершується високою вежею, яка переходить у гострий шпиль. Шпиль стрілою злітає над шатром і наче розчиняється в повітрі.

Шелестівська церква
св. Михайла

Сокирницька церква
св. Миколая

4. ОБРАЗ МІСТА. ПЕРСПЕКТИВА ВУЛИЦІ

Образ історичної епохи відображається в архітектурі. Саме в спорудах найповніше виявляються художні ідеали епохи, однак архітектори виконують й інші завдання — створюють архітектурні ансамблі, проєктують вулиці міст.

- Розгляньте малюнки й проаналізуйте, як створюють образ вулиці архітектори різних епох.
- Визначте закони лінійної перспективи, які використав художник для проектування простору.

Однією з основних умов перспективного малювання є вміння визначити лінію горизонту та точку зору, з якої все «добре виглядатиме».

Для зображення архітектурних споруд художник шукає співвідношення частин із головним об'єктом композиції, організує ритм. Йому необхідно також знати й уміти використовувати закони лінійної та повітряної перспективи.

Подивіться на прикладах картин, як художники використовують колір для відображення глибини вулиць, простору: із віддаленням кольори втрачають насиченість, голубіють або синіють, а контур предметів, рельєф, деталі стають нечіткими, що пояснюється законами повітряної перспективи. На першому плані зображення деталізується, ретельніше промальовуються вікна, двері, дах та інші деталі, водночас не порушуючи цілісності картини.

З. Шолтес. Біля Ужгородського замку

І. Шутєв. Говерла

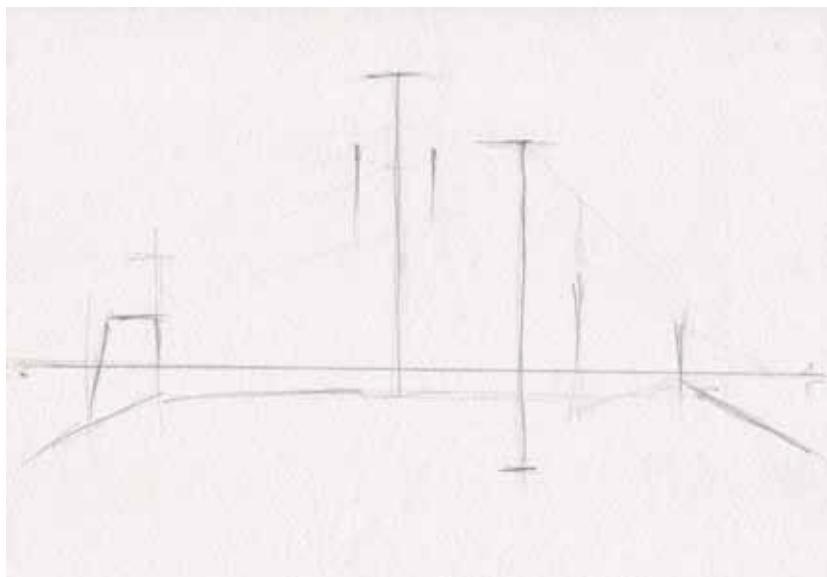

Творче завдання

Виконайте композицію з урахуванням перспективних скорочень і повітряної перспективи.

Орієнтовні теми: «Старовинна вулиця», «Старовинний замок»
(за уявою).

Матеріали: графічні або живописні матеріали (на вибір).

Словник

Лінійна перспектива — спосіб зображення об'ємних фігур на картині, малюнку, залежно від уявної зміни їх розміру, чіткості, зумовлений рівнем віддалення від глядача.

Повітряна перспектива — вид перспективи, що показує, як змінюється колір і тон віддалених предметів.

Запитання та завдання

1. За допомогою яких прийомів художник намагається реалістично відобразити на картині простір? Яка наука вивчає закономірності зображення предметного світу?
2. Визначте особливості архітектурного оздоблення будинків на старовинних вулицях свого міста (села). Замалюйте вікна, дахи тощо.

Мистецька подорож

До витоків — сільські поселення українців

Сільські поселення українців розвивалися під впливом різних чинників: особливостей рельєфу місцевості, гідромережі, етнічних традицій, заняття населення та ін. Поселення вуличної форми, коли два ряди будинків, фасади яких звернені до дороги, утворюють вулицю, поширені по всій території України. Уздовж вулиці тягнулася огорожа.

На сільському подвір'ї розташовані житло, господарські будівлі й невеликий виробничий майданчик. Разом із садом і городом такий двір утворював садибу.

Існувала також замкнена система забудови двору, у якій житло, господарські приміщення та високі огорожі замикали з усіх боків подвір'я. Зовні такий двір нагадував невелику фортецю.

В умовах, коли сусідні господарства чи хутори знаходилися на значній відстані один від одного, такі «двори-фортеці» захищали мешканців і худобу не лише від негоди, а й від хижих звірів і непроханих гостей.

Реконструкції давніх українських сіл і кращі зразки української дерев'яної архітектури можна побачити у скансенах. *Скансен* — музей просто неба, де експонати розміщені на відкритому просторі. Наприклад, Національний музей народної архітектури та побуту України (с. Пирогів), Музей

Музей у м. Львові

Музей у с. Пирогові

народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (м. Переяслав-Хмельницький), Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород), Музей народної архітектури та побуту в м. Львові, Національний заповідник «Давній Галич» на Закарпатті та інші.

Музей у м. Переяслав-Хмельницькому

Музей у м. Галичі

5. ІНТЕР'ЄР — ПОРТРЕТ ЕПОХИ

Архітектор розробляє не лише екстер'єр будинку, а й його інтер'єри. *Інтер'єр* — оформлений внутрішній простір усього будинку або його окремих приміщень.

Інтер'єр завжди співзвучний часові, його характер постійно змінюється. Інтер'єр відображає побут і смаки сучасників.

Е. Гау. Новий Ермітаж (м. Санкт-Петербург, Росія)

Зразки сучасних інтер'єрів

- Порівняйте образ інтер'єру у творах Е. Гау й на світлинах. Яким ви уявляєте екстер'єр цих будинків?

Слово «інтер'єр» має ще одне значення: зображення умебльованих кімнат. Як самостійний жанр з'явився в Голландії в XVII ст. Художник, який малює інтер'єр, повинен знати закони лінійної перспективи. Важливу роль у побудові відіграє визначення лінії горизонту. Навіть якщо її не видно на картині (вона схована за стінами будівлі), це не означає, що її немає. Вона завжди на рівні очей глядача.

В. Штернберг. Микола Глінка в Качанівці

- Знайдіть на картині В. Штернберга лінію горизонту. Визначте, який вид лінійної перспективи використовує художник — кутову або фронтальну.

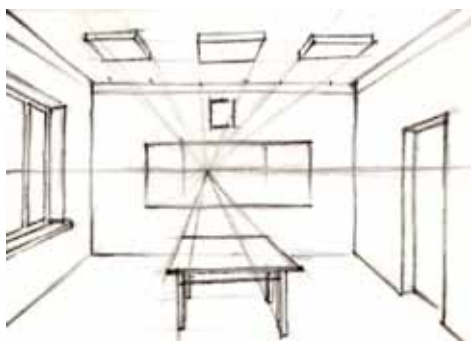
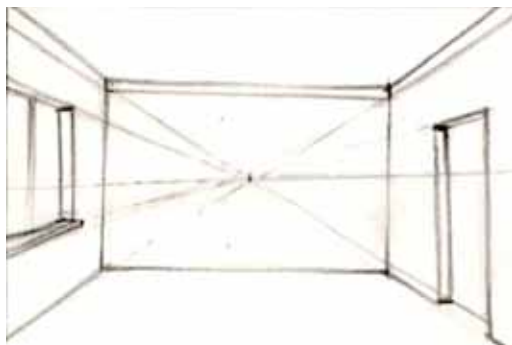

Творче завдання

Створіть композицію інтер'єру кімнати за правилами фронтальної перспективи.

Орієнтовні теми: «Моя кімната», «Наш клас».

Матеріали: графітні та кольорові олівці.

Словник

Інтер'єр (від франц. *interieur* — внутрішній) — зображення внутрішнього простору будівлі або приміщень разом з оздобленням, меблями й різноманітними речами. Інтер'єр відіграє важливу роль у картинах на побутові та історичні теми.

Запитання та завдання

1. Що називають *інтер'єром*? Із чого він складається?
2. Знайдіть приклади використання різних видів перспективи в зображенні інтер'єру в картинах відомих художників.
3. Розгляньте світлини будівель на с. 14–16. Яким ви уявляєте їх інтер'єр? Опишіть інтер'єр однієї з будівель.

Традиційний інтер'єр української хати

Хата — традиційне житло українських селян. Прообразом української хати вважають житла трипільців за часів неоліту.

Внутрішній простір сільської хати можна умовно поділити на зони: робочу (піч, мисник, ложник), обрядову (стіл на покутті) й побутову (ліжка, скриня, колиска, лава). Стіни хати білили вапном.

Хатній сволок — символ міцності будови й здоров'я сім'ї. На сволоці часто малювали орнаменти-обереги.

При вході з одного боку розміщена піч, з іншого — мисник. Піч зазвичай розмальовували чудовими візерунками, щоб ворожа сила, задивившись на розпис, забула про своє лихе діло.

Покуття — священне місце в хаті. Тут садили почесного гостя, наречених, ставили Дідуха й божниці, прикрашені вишитими рушниками. На покутті стояв дерев'яний стіл, накритий скатертиною або рушником. Стіл символізував достаток родини.

Для спання використовували дерев'яні ліжка, лави, полики. Піл, або полик, — це дерев'яний настил від печі чи лежанки до протилежної стіни. Вдень він слугував місцем для зберігання різних побутових речей та домашніх робіт, а вночі на ньому спали.

Традиційний вид меблів — скриня, у якій зберігали одяг, прикраси, полотно. Скрині були різьблені, ковані й мальовані.

Мисник — дерев'яна полиця в кутку кімнати для зберігання посуду.

Визначні події родинного життя знаходили відображення в оздобленні інтер'єру. На кожне свято використовували свої особливі атрибути й прикраси. Наприклад, перед Великоднем хату підмазували, білили. Таке очищення символізувало оновлення життя.

Київщина

Полтавщина

Південь України

Поділля

6. ІНТЕР'ЄР – ПОРТРЕТ ЛЮДИНИ

Інтер'єр може розказати дуже багато не тільки про приміщення, а й про людину: хто вона, чим захоплюється, який у неї характер. Про це розповідають речі, їх розміщення, саме житло.

На картині можна відобразити відтінки почуттів і настрою людини, зокрема радість, смуток, роздуми. Інтер'єр може бути святковим чи скромним, затишним чи холодно-парадним.

Т. Яблонська.
Вечір. Стара Флоренція

С. Андріяка.
Дачний інтер'єр

- Що можна розповісти про жінку, яка дивиться з вікна на італійське місто?
- Якою ви уявляєте людину, що живе на зображеній дачі?

Зображення на картині відкритого вікна або дверей на балкон пов'язує інтер'єр із зовнішнім світом, із природою. Художники дуже

часто використовують такий прийом — передають простір інтер'єру за допомогою вікна. Весняний пейзаж за вікном породжує бажання відкрити його і вдихнути аромат квітучих дерев. Улітку дуже приємно всістися біля відкритого вікна й насолодитись прохолодою. Восени хочеться спостерігати крізь вікно за краплинками холодної дощу.

М. Горбань. Вікна

- Як художник зображує на картинах вікно як джерело світла? Які жанри поєднані в цих картинах?

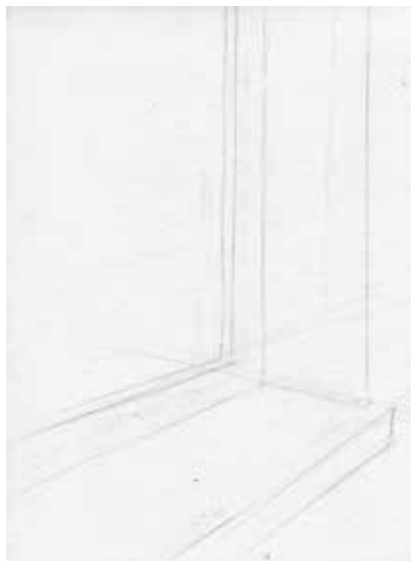

Творче завдання

Створіть інтер'єр з вікном.

Орієнтовні теми: «Осінній сум», «Свіже повітря».

Матеріали: графітні олівці, фарби.

Словник

Сенкан (від фр. *senkan* — п'ять) — вірш, що складається з п'яти рядків.

Запитання та завдання

1. Які закони перспективи допомагають правильно відтворити глибину простору на плоскому аркуші паперу?
2. Складіть вірш, сенкан або напишіть твір на тему однієї з картин М. Горбаня.

7. МОНУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО. СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ В АРХІТЕКТУРІ

Часто архітектура й живопис утворюють синтез. Основна мета такого союзу — розкрити зміст, призначення, образ архітектурної споруди засобами образотворчого мистецтва. Художник виконує твори для стін, підлоги, стелі, вікон певної споруди, тому їх розмір, форма, композиція й кольори підпорядковуються архітектурі, зливаються з нею. Народжується нове мистецтво — монументально-декоративне. З одного боку, його твори масштабні, величні, з іншого — яскраві й декоративні.

А. Горська. Вітраж «Шевченко»

«Оранта» — мозаїка Софійського собору

Рафаель. Афінська школа

- Розгляньте твори монументально-декоративного мистецтва. В інтер'єрах яких громадських споруд вони будуть доречні (будинок культури, театр, церква, школа тощо)?

До творів монументально-декоративного мистецтва належать фреска, вітраж, мозаїка, панно.

Фреска — це живопис по вогкій свіжій штукатурці. Ця давня техніка популярна в багатьох країнах світу.

Мозаїка — зображення чи візерунок, виконані з однорідних або відмінних за матеріалом твердих частинок (кубиків смальти, кольорових камінчиків, керамічної плитки), які закріплені на площині стіни

чи підлоги. Наприклад, в оформленні київського Софійського собору використані і мозаїки, і фрески.

Вітраж — орнаментальна або сюжетна декоративна композиція (у вікні, дверях, ширмах) на склі або іншому світлопроникному матеріалі.

Вітражі капели Сен-Шапель
(м. Париж, Франція)

Сучасний вітраж

- Оскільки люди споглядають вітражі здалека, митці уникають дрібних деталей. Визначте прийоми стилізації форми й кольору.

Творче завдання

Виконайте імітацію вітражу в техніці кольорової витинанки.

Орієнтовні теми: орнамент, емблема, пейзаж, сюжет.

Матеріали: кольоровий папір, картон, калька.

Словник

Панно́ — декоративний твір, призначений для оздоблення стіни чи стелі. Підпорядковується архітектурному ансамблю.

Запитання та завдання

Проголюючись вулицями міста, відшукайте на стінах будинків панно, мозаїки. У церквах і соборах зверніть увагу на фрески та вітражі.

Техніка Тіффані

Американець Луї Комфорт Тіффані (1848–1933) винайшов спосіб з'єднання маленьких шматочків скла за допомогою мідної фольги. Цю техніку використовують у всьому світі для створення вітражів, лампових абажурів та інших творів із кольорового скла.

Л. К. Тіффані використовував смужки мідної фольги, які приклеювалися воском до скла, потім їх між собою спаювали оловом. Завдяки цьому стало можливим з'єднання дуже дрібних шматочків скла та створення складних об'ємних форм. Спочатку технікою мідної фольги він створював лампові абажури, а вже потім вітражі.

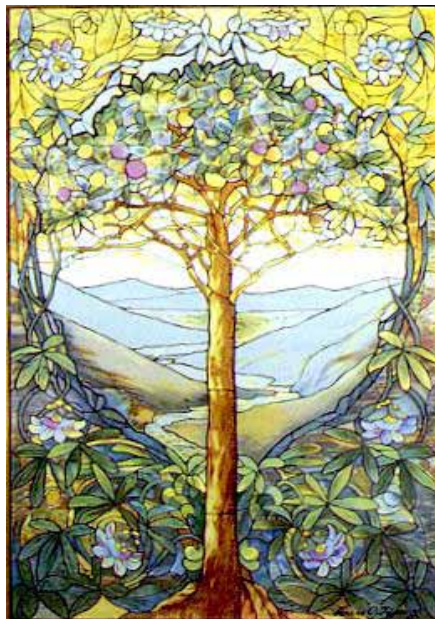
У наш час стиль Тіффані — це яскраві лампи класичних форм із рослинними мотивами, а також вітражі із зображенням природи, пейзажів.

Вітраж «Павич»

Настільна лампа «Гліцинія»

Вітраж «Дерево життя»

8. ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО. ОБРАЗ-СИМВОЛ

З давніх-давен люди створювали й прикрашали ужиткові речі. Мистецтво художнього оздоблення побутових речей дістало назву *декоративно-ужиткового*. Це мистецтво тісно пов'язане з природними умовами, історичним буттям народу. Тому майстер у своїх пошуках нового залишається в межах традицій рідного краю.

Інтер'єр української хати

Інтер'єр японського будинку

Східна кераміка

Косівська кераміка

- Чи можна визначити за декором належність речі до певної національної культури?

До видів декоративно-ужиткового мистецтва належать: вишивка, розпис, килимарство, ткацтво, різьблення, писанкарство, гутництво, гончарство, ковальство, витинанка, лозоплетіння й народне малярство.

У кожному з перелічених видів використовуються різноманітні матеріали: глина, тканина, метал, папір, дерево, нитки, фарби тощо.

Зразки творів різних видів декоративного мистецтва
з використанням орнаменту

- Роздивіться оздоблення предметів декоративно-ужиткового мистецтва. Що їх поєднує? Що таке *орнамент*?

Найпростішим декором здавна були навкісні та хвилясті лінії, спіралі, завитки, крапки, намальовані або вирізані на глиняному посуді. Ритмічно повторюючись, вони утворювали *орнамент*. Орнамент упродовж тисячоліть є основою народної творчості. У ньому відображені вірування, звичаї народу та його національні традиції.

Існує кілька видів орнаменту, які визначаються особливістю стилізованих елементів, а саме: геометричний, рослинний і тваринний.

Орнамент тісно пов'язаний із предметами побуту. Найпростішим елементом будь-якого орнаментального мотиву є *рапорт*, тобто повторюваний елемент. Розмістивши рапорт в одному напрямку, ми

отримаємо стрічковий орнамент (фриз), а повторивши його в довжину й висоту — сітчастий орнамент.

Крім рапортного повторення використовують симетричне розміщення елементів композиції, коли ліва й права частини однакові. Симетричну (замкнену) композицію виконують на тарілках, рушниках і килимах.

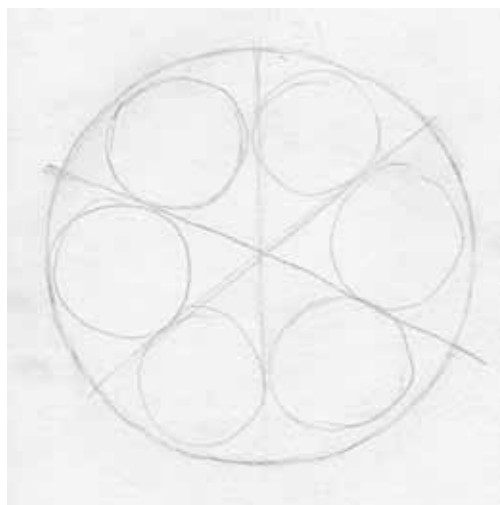

Творче завдання

Створіть ескіз орнаменту в колі, квадраті або стрічковий *(на вибір)*.

Орієнтовні теми: декоративна тарілка, гуцульський ліжник, декоративна тасьма.

Матеріали: гуашеві фарби.

Словник

Орна́мент — візерунок, побудований на ритмічному чергуванні й поєднанні елементів. За побудовою розрізняють: фриз, сітчастий, замкнений. За мотивом — геометричний, рослинний, тваринний.

Рапо́рт — елемент орнаменту, що багаторазово повторюється. Застосовується в художньому оформленні шпалер, кераміки, тканини.

Запитання та завдання

1. Які види декоративно-ужиткового мистецтва ви знаєте? З обробленням яких матеріалів вони пов'язані?
2. Знайдіть зразки різноманітних орнаментів за композицією, мотивом.

Мистецька подорож

Трипільські мотиви

Трипільська культура існувала в IV–III тисячолітті до нашої ери. Керамічні вироби трипільських майстрів вирізняються високим художнім рівнем, тому її ще називають «культурою розписної кераміки».

Трипільський посуд, прикрашений складним за символікою орнаментом, виразний за формою, самобутній за колоритом, у якому переважають відтінки жовтого, інколи червоного й чорного кольорів. Трипільська кераміка використовувалась у господарстві та магічних ритуалах.

Дослідники вважають, що символи-знаки трипільців пов'язані з їхнім поклонінням життєдайним силам природи, від яких залежало життя людей. Серед знаків-символів переважають зображення Сонця і його колообігу, води й дощу,

Місяця, зірок, дерев, змій, птахів.

Спиральні форми поєднують коло й рух, циклічність життєвих процесів. Спіраль — це частина плавної безкінечної лінії, яка символізує розвиток, продовження, безперервність, рух, тобто саме життя.

Трипільська спіраль дуже часто зустрічається у творах сучасних майстрів українського декоративного мистецтва.

9. БЕРЕГІНЯ З ГЛИБИНИ СТОЛІТЬ. ДИВО-ПИСАНКА

Багато див подарувала нам природа. Але, мабуть, одне з найзагадковіших — яйце. У давніх слов'ян яйце символізувало початок Всесвіту, пробудження природи від зимового сну, Сонце, відродження, свято весни, коли все оживає, з'являються на світ маленькі пташенята.

Писанки — це мініатюрний живопис України. За технікою виконання розрізняють такі види писанок: крашанка (зварене яйце, пофарбоване в один колір); дряпанка, або шкрябанка, різьбянка (візерунок на поверхню крашанки наносять гострим інструментом); крапанка (писанка з крапками одного чи кількох кольорів); мальованка (розмальоване фарбою й пензликом яйце); восківка-бісерка (яйце, укрите тонким шаром воску, у який втирали бісер); власне писанка (виготовлена за допомогою воску, писачка й фарб).

Зразки писанок різних видів

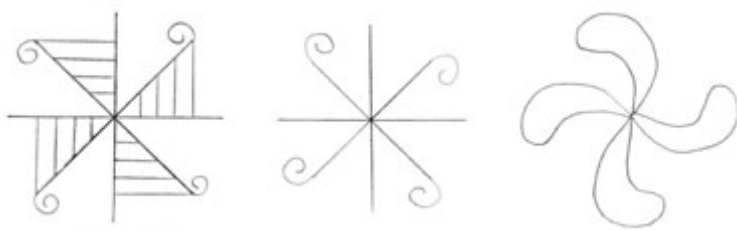
- Визначте, які це види писанок. Зверніть увагу на мотиви орнаментів та окремі елементи.

Правильно розписана писанка вважалася в давнину потужним оберегом.

Поділ писанки. Для наших предків числа були священними, у кожного було своє значення і своя сила. Наприклад, поділ поверхні яйця на два передавав уявлення про два світи. На три ділили зазвичай по вертикалі, так позначали три небесні сфери. При поділі на чотири утворюється хрест, що означає чотири сторони світу.

Таємниця символів. При поділі яйця утворюються поля різної форми й величини. Вони становлять основу для розміщення елементів орнаменту.

Мотиви на цих орнаментах бувають різними. Ось деякі з них.

Сварга (Коловорот) — знак вогню, Сонця й руху

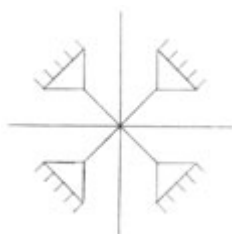
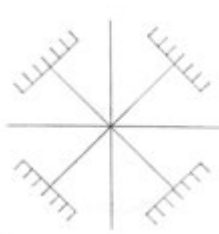
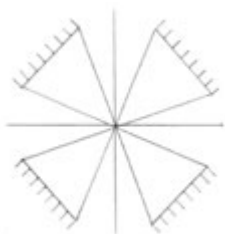
Сонце — небесний вогонь, символ життєвої сили й відродження природи

Кривулька (меандр, безкінечник) — символ нескінченності життя

Берегиня — охоронниця домашнього вогнища, повелителька людських дол

Грабельки — символ небесної та земної води, родючості

Дерево життя — символ невичерпної життєвої сили, гармонії, безсмертя

Символіка кольорів. Колір у писанці також має символічне значення:

- жовтий, золотистий, оранжевий кольори символізували тепло, надію, небесні світила, урожай;
- червоний — добро, радість життя;
- зелений — весняне пробудження природи;
- блакитний — небо, воду, повітря, здоров'я;
- бурий, коричневий — урожайність землі;
- чорний — нескінченність життя людини.

У кожному регіоні України існували свої традиції писанкарства. Наприклад, на Прикарпатті малювали геометричні орнаменти жовтими й білими контурами; на Поліссі — геометричний візерунок на

зеленому, червоному й жовтому тлі; на Наддніпрянщині — чорне тло, рослинний орнамент (квіти).

У м. Коломиї існує музей писанки. А в канадській провінції Альберта українські переселенці встановили пам'ятник писанці. Є пам'ятники писанці і в Україні.

Пам'ятник писанці
(м. Вегревіль, Канада)

Писанка на о. Хортиця
(м. Запоріжжя, Україна)

Творче завдання

Виконайте ескіз писанки.

Орієнтовні теми: писанка з використанням традиційної символіки, авторська писанка.

Матеріали: гуашеві фарби, фломастери (на вибір).

Словник

Писанкарство — вид декоративно-ужиткового мистецтва, твори якого виконують на яйці за допомогою барвників і воску, що наносять-ся на поверхню форми за допомогою писачка.

Символ — це умовний знак, образ, який означає певне поняття, ідею, явище.

Запитання та завдання

1. Як ви гадаєте, чи можна в орнаменті закодувати побажання?
2. Доберіть символи для писанки на одну з тем: побажання довголіття, щастя, достатку, здоров'я тощо.

10. РУШНИК — ДУША НАРОДУ

Одним із найстаріших і найпоширеніших видів декоративно-ужиткового мистецтва є вишивка. Вишивка — це не тільки оздоблення одягу й тканини, це також мистецтво створення оберегів.

Усі ми знаємо, як шанують рушник в українській родині. Це оберіг роду, який передається з покоління в покоління як реліквія.

Українські рушники

- Знайдіть символічні знаки-образи на рушниках. Спробуйте їх розтлумачити.

За основу прикрашання рушників узято орнамент, тобто елемент, який ритмічно повторюється. Тому краї рушника вишивають однако-во, а в центрі — тільки легкий візерунок. Зазвичай елементи орнамен-ту — це стилізовані, трансформовані природні форми. Наприклад, ка-лина символізує любов, щастя, невмирущість роду; дуб — надзвичайну силу й нев’янучу красу; виноград — радість і створення сім’ї.

Особливий інтерес становлять символічні зображення жінок, які тримають у руках птахів. Ці зображення найдавніші, вони відтворюють символіку культу «богині-берегині».

Старовинні рушники

А. Лялька.

Рушник «Берегиня»

- Розгляньте композицію рушників, визначте стилізовані зображення людини, птахів, квітів.

Творче завдання

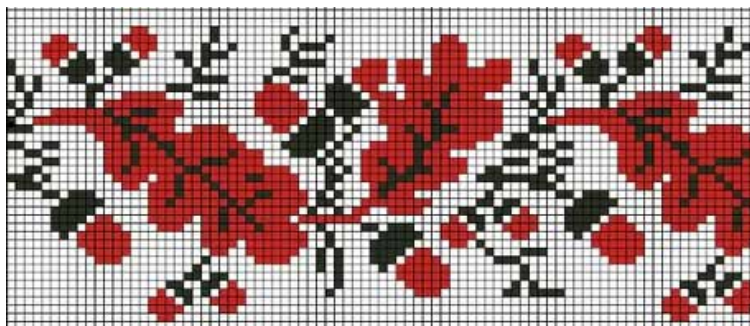
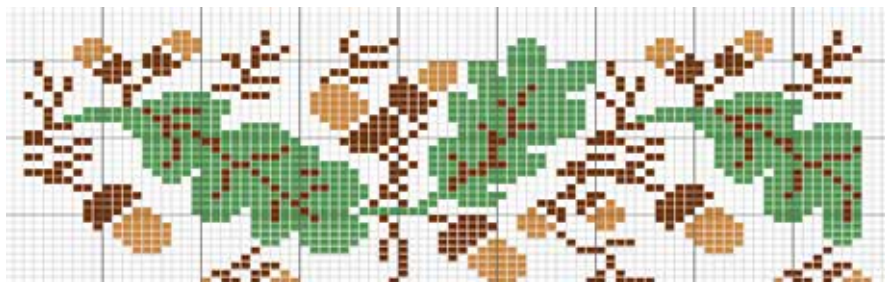
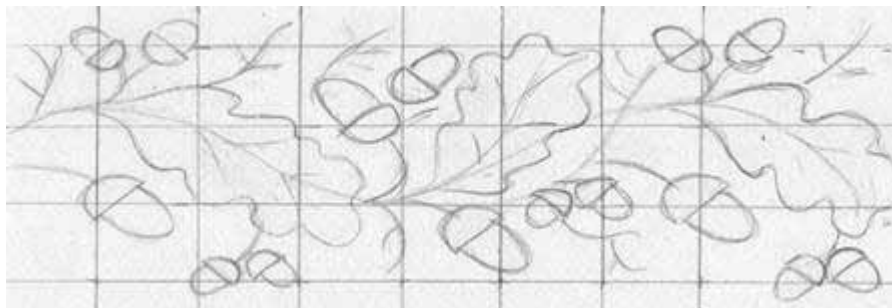
Спробуйте створити орнамент для рушників, використовуючи традиційні елементи української вишивки.

Орієнтовні теми: рушник на щастя, мамин рушник.

Матеріали: кольорові олівці, фломастери (на вибір).

Схеми вишивання українського рушника

Словник

Стилiза́ція — це умовне зображення того чи iншого предмета, спрощення й узагальнення його за формою та кольором.

Запитання та завдання

1. Якими елементами орнаменту ви прикрасили б свій одяг? Який зміст ви заклали б у цей орнамент?
2. Продовжте речення:

Вишиті рушники використовували

Рушник у селянській хаті має велике значення, бо

Елементи орнаменту — це

Мистецька подорож

Образ Берегині в українському мистецтві

Берегиня — найдавніший і найшановніший образ української традиційної культури. Це символ життя й родючості, Великої Матері всього, що існує на землі.

Під час розкопок поблизу села Трипілья було знайдено багато жіночих глиняних фігурок, які символізували Велику Богиню — покровительку роду й землеробства. Ці фігурки використовували в ритуалах землеробської магії. Усередину фігурок укладали зерна пшениці. Трипільці вважали, що це впливає на родючість землі.

Образ Берегині зустрічаємо серед традиційних українських ляльок-мотанок. Берегиня — захисниця людей від зла, вона оберігає оселю, малих дітей, добробут родини.

Зображення стилізованої жіночої фігури з піднесеними руками можна побачити на рушниках, вишиванках, писанках.

Еволюція образу Берегині в українському мистецтві виглядає так: від жіночих фігурок трипільської культури до Оранти — Матері Божої, зображеної на «непорушній стіні» у Софійському соборі в Києві.

Трипільська кераміка

Лялька-мотанка

Богоматір Оранта.
Фреска Софійського собору

11. ДЕРЕВО ЖИТТЯ

Дерево життя, або Світове дерево, символізує єдність усього суцього. Це своєрідна модель Усесвіту, у якій кожній істоті, предмету чи явищу відведено певне місце. Це також посередник між світами, своєрідний місток, який з'єднує наш світ із світом богів і потойбіччям. А ще Дерево життя — це дерево роду.

У світі створено чимало легенд і казок про Дерево життя. Його образ знайшов відображення в орнаментах різних народів світу.

Дерева, які є символами України, — це дуб, ясен, верба, липа, калина. Українці вважають Дерево життя символом здоров'я, урожаю та щастя, оберегом. Вони зображують його на вишитих і тканих рушниках, писанках, кераміці, килимах, витинанках, скринях, меблях, посуді. Цей символ також використовують в оздобленні одягу.

У народному мистецтві символ Дерева життя складається з трьох частин (по вертикалі):

- верхня (крона) символізує небесний світ;
- середня — земний світ;
- нижня частина (коріння) — підземний і водний світи.

Рушник

Петриківський розпис

- Чим, на вашу думку, декоративна манера зображення відрізняється від реалістичної?

Гобелени

Великоднє яйце,
оздоблене бісером

Мозаїка

- Розгляньте ілюстрації, на яких зображені твори декоративно-ужиткового мистецтва. Які знаки-символи є елементами орнаментальних композицій?
- Які дерева є символами України?

Витинанка як вид декоративно-ужиткового мистецтва з'явилася значно пізніше за інші види, тому в її композиціях майстри використовують символи-обереги, які прикрашали писанки, гончарні вироби, килими, рушники.

У витинанках образ Дерева життя відтворюється в різних видах: дерево, дерево з пташками, гілка, букет, вазон, квітка. Українським витинанкам притаманні силуетне узагальнене зображення, чіткий візерунок і симетрія.

Творче завдання

Створіть одноколірну ажурну витинанку.

М. Руденко.
Дерево життя

Е. Левадська.
Цар-квітка

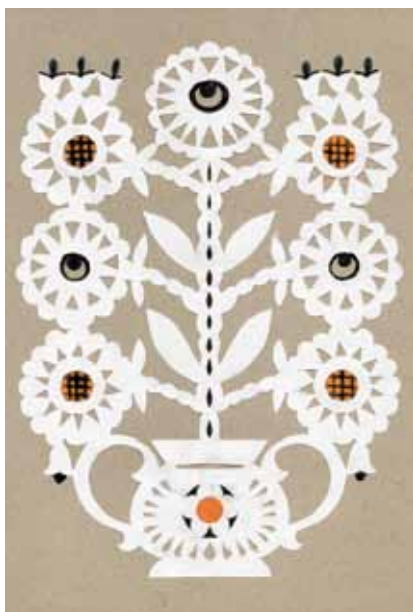

В. Любас.
Вазон

Орієнтовна тема: Дерево життя.

Матеріали: кольоровий папір, ножиці, клей.

Словник

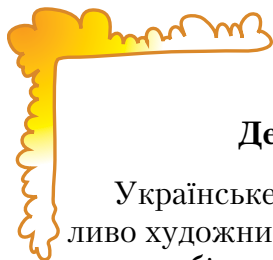
Витинанка — декоративна прикраса, виконана з білого або кольорового паперу методом вирізання (витинання) за допомогою ножиць або різців. Витинанки бувають:

- ажурні (зображення міститься в прорізах);
- силуетні (зображення є силуетом);
- одинарні (виготовлені з одного аркуша паперу);
- складені (аплікаційні, із кількох аркушів паперу).

Запитання та завдання

1. Чим відрізняється ажурна витинанка від силуетної?
2. Які традиційні символи ви використаєте для створення дерева роду?

Мистецька подорож

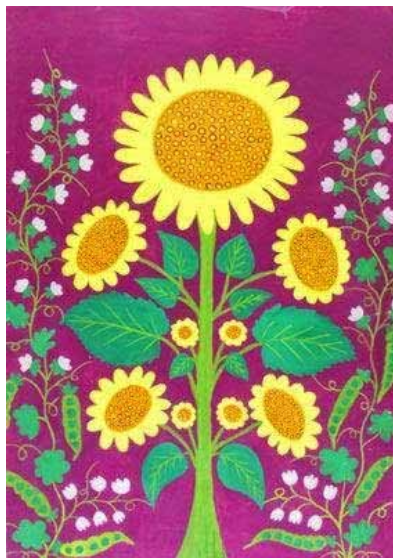
Дерева життя у творчості Марії Приймаченко

Українське мистецтво уславлене народними художниками й особливо художницями. Адже в Україні саме жінка традиційно прикрашала хату: білила, а потім розписувала стіни орнаментами, які милували око й оберігали домівку.

Марія Приймаченко (1909–1997) створила стиль, у якому поєдналися фольклор, ритм, колір і декор. Сила й краса природи — земля, вода, небо, сонце, птахи, звірі, дерева, трави, квіти — зображені на її картинах за допомогою забутої стародавньої символіки.

Художниця часто малювала квіти: волошки, айстри, хризантеми, соняшники. Квіти можуть бути в горщику, у вазоні, на городі тощо. Однак композиція завжди ґрунтується на традиційному образі Дерева життя.

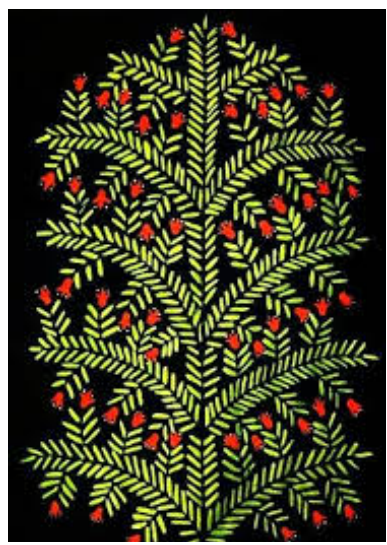
Соняшник і горох

Соняшник життя

Квіти синьоокі

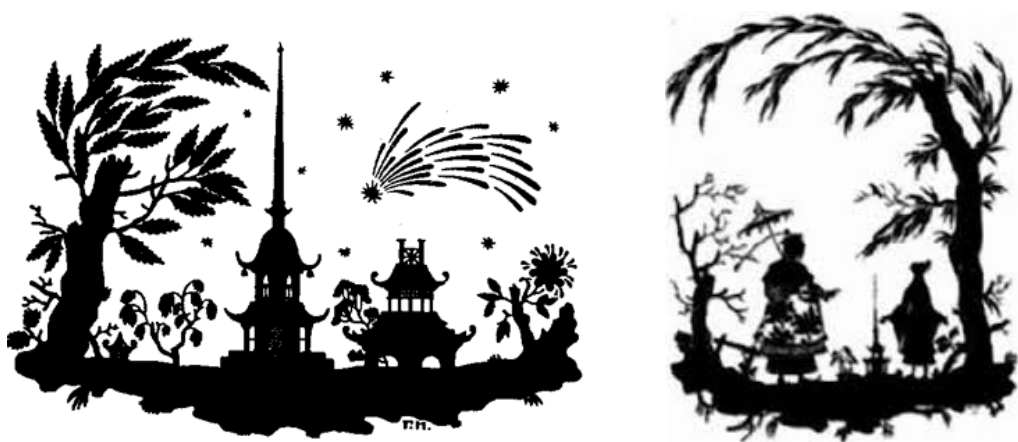
Ялинкові квіти

12. РИТМИ РІДНОГО КРАЮ

Витинанки — один із видів українського декоративного мистецтва, що має глибокі й багаті традиції. Перші витинанки виготовляли зі шкіри. Пізніше почали робити витинанки з паперу. Об'єктами зображення були квіти, рослини, тварини, людина. У ХІХ ст. витинанки набули популярності серед сільського населення. Ними прикрашали хати.

Сучасні майстри витинанок створюють оригінальні картинки. Їх краса виявляється в ритмі, симетрії, вишуканості ажурного паперового мережива. Силуетними витинанками можна не лише прикрасити інтер'єр, а й використати їх як ілюстрації.

Г. Нарбут. Ілюстрації до казки Г. К. Андерсена «Соловей»

- Розгляньте ілюстрації. Зверніть увагу на те, як художник використав форми східної архітектури.

Сучасні силуетні архітектурні витинанки поєднують такі види образотворчого мистецтва, як архітектура й декоративно-ужиткове мистецтво.

Ми часто бачимо силуетні зображення архітектурних об'єктів. Особливо добре «читаються» силуети, коли джерело світла розміщене позаду об'єкта спостереження.

Уявіть, ніби ви гуляєте містом (селом) пізно ввечері, коли призахідне сонце освітлює небо. Дуже виразно на тлі неба виділяються силуети церков і соборів, вітряків. Одні силуети своєю формою нагадують стрілу, інші — шолом воїна або цибулину.

Приклади
силуетів
архітектурних
споруд

- Охарактеризуйте ритм, співвідношення об'ємів і форм зображених силуетів архітектурних споруд.

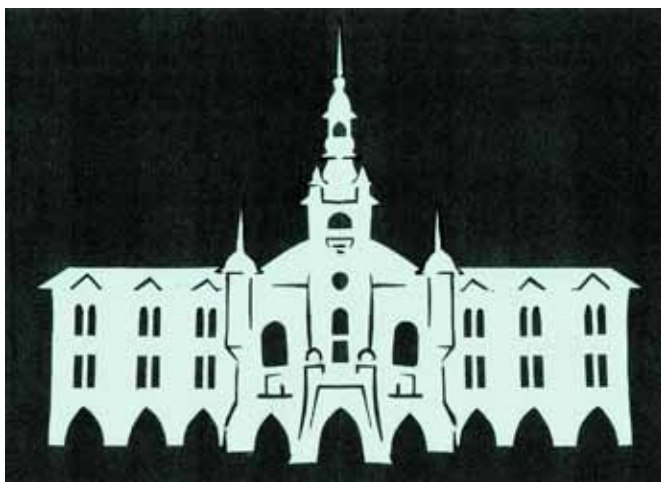
Творче завдання

Створіть витинанку (силуетну архітектурну композицію).

Орієнтовні теми: «Храми мого міста», «Знайомі силуети».

Матеріали: кольоровий папір, ножиці, клей.

Словник

Силу́ет — характерний обрис предмета, площинне однотонне зображення подібне до його тіні.

Запитання та завдання

1. Розгляньте силуети відомих архітектурних споруд світу. Охарактеризуйте ці споруди. Чи можна поставити їх в один ряд, створюючи силует сучасного міста?

2. Продовжте речення.

Техніка, яка допомогла нам відтворити диво архітектури, називається

Витинати означає

За способом вирізування витинанки поділяють на

13. НАРОДНИЙ ОДЯГ – СКЛАДОВА ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Одяг завжди був оберегом людини. Він захищав її від холоду й від недоброго ока. Поняття «одяг» включає і взуття, і головні убори, і рукавиці.

Народний одяг зберігає національні традиції, які сягають глибокої давнини, відображає життєвий досвід людей, їхні художні смаки й естетичні погляди.

Український народний одяг — це яскраве й самобутнє культурне явище. Його основні елементи мають давньослов'янське походження.

Красою народного одягу, зокрема жіночого, захоплювалися українські художники.

М. Подкопаєва.
Українка

К. Качура.
Українка

А. Коцка.
Жіночий портрет

- Розгляньте картини, на яких зображені жінки в українському народному одязі. Визначте компоненти костюму, їх композиційну рівновагу й гармонію кольорів.

Народний жіночий костюм — це своєрідна модель світу. Наприклад, квадратики й ромбики на запасці символізують засіяне поле, листя й квіти на вишитій сорочці — розвиток і буяння природи, віночок — небесні світила й зорі. На шії — намисто. Українки вірили, що ці символи захищать людину від злих сил, принесуть добробут, здоров'я й кохання.

О. Кульчицька.

Зразки українського жіночого одягу

- Розгляньте ілюстрації. З чого складається орнамент? Згадайте символіку давньослов'янських орнаментів, якими прикрашали рушники, писанки, предмети побуту.

Обов'язковим елементом українського жіночого й чоловічого народного одягу була полотняна сорочка. Вишивка на чоловічих і жіночих сорочках у центральних районах України червоно-чорна; на Поділлі — жовтогаряча, темно-синя; на Західній Україні — багатоколірна. На чоловічих сорочках вишивали дубове листя, жолуді, які символізували міць; на жіночих — калину. Ще на сорочках вишивали виноград — символ міцної родини; червоні ружі — символ сонця, здоров'я; лікарські рослини — обереги від хвороб тощо.

На плечах, рукавах сорочки орнамент утворювався горизонтальними смугами на вставках, на комірці розміщувався в шаховому порядку.

Творче завдання

Створіть ескіз української сорочки з використанням давньої символіки й оберегів.

Орієнтовні теми: «Сорочка для тата», «Сорочка для мами», «Дитяча вишиванка».

Матеріали: різні художні матеріали (на вибір).

Словник

Сорóчка — одяг із легкої тканини. Українська вишита сорочка (вишиванка) — символ здоров'я та краси, щасливої долі й родинної пам'яті, любові та вірності.

Костюм — поєднання в єдиному стилі різних предметів одягу й елементів, які його доповнюють.

Запитання та завдання

1. З яких предметів складається український народний костюм?
2. Як у давнину люди прикрашали свій одяг?

14. НАРОДНА ІГРАШКА

Народна іграшка — особливий вид декоративного мистецтва. Це незвичайний світ різноманітних образів, у якому присутні люди й тварини, птахи. Кожен народ створював свої іграшки з доступних матеріалів — дерева, соломи, глини, тканини тощо. Іграшки

різних народів вражають подібністю конструкцій, форм, декору, що пояснюється спільними культурними традиціями. Народні майстри вчилися в одного вчителя — природи.

Дерев'яні іграшки

Керамічна іграшка

Іграшка із соломи

Ляльки з листя
кукурудзи

Іграшка із сиру

- Розгляньте малюнки. Поясніть, як матеріал впливає на форму й конструкцію іграшки.

Опішнянська
кераміка

Українська іграшка відома із часів розквіту Трипільської культури. Це були глиняні фігурки тварин, а також статуетки жінок, які символізували Матір-Землю. Статуетки обліплювали зернятками пшениці й випалювали на вогнищі. Наші пращури вірили, що після виконання такого обряду Матір-Земля оберігатиме від негараздів. Після завершення дійства глиняні статуетки віддавали дітям для гри.

Найпоширеною іграшкою в Україні був свищик. Найчастіше свищики робили у вигляді птахів. Іграшки різних регіонів України різняться

між собою. Відомі своїми іграшками с. Опішня (Полтавська обл.), м. Косів (Івано-Франківська обл.) та м. Яворів (Львівська обл.). У розписах українських глиняних і дерев'яних іграшок існує певна система елементів і мотивів орнаменту.

Косівська кераміка

Яворівські забавкаи

- Розгляньте малюнки. Як майстри використовують прийоми стилізації для створення узагальненої і водночас виразної форми? Як в іграшці поєднуються мистецтво пластики й живопису?

Українські народні іграшки надзвичайно різноманітні. Є дерев'яні, глиняні, сирні, солом'яні та з інших природних матеріалів. Вони відрізняються кольором, формою, візерунком, оздобленням і технікою виготовлення.

Окремий вид народної іграшки — лялька-мотанка, яку виготовляли з ниток. Така лялька символізувала жіночу мудрість, була оберегом для маленької дитини.

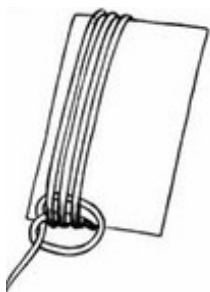

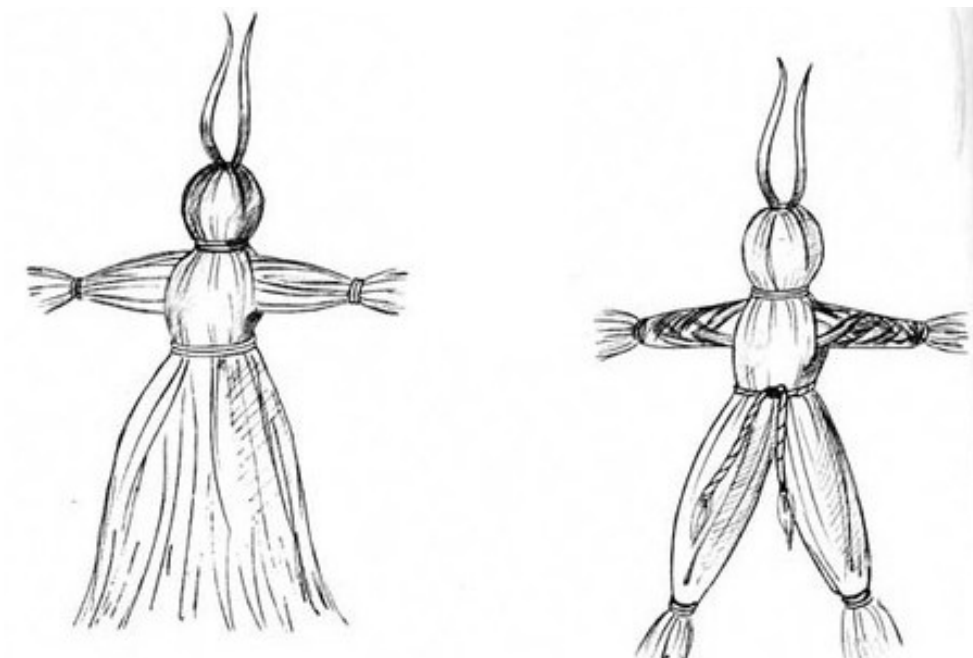
Творче завдання

Створіть народну іграшку.

Орієнтовні теми: солом'яна забавка, «Коник», лялька-мотанка.

Матеріали: на вибір.

Словник

Декор — оформлення, прикрашання.

М'отанка — українська народна лялька, символ жіночої мудрості, родинний оберіг.

Запитання та завдання

1. Порівняйте іграшки з Косова, Опішні та Яворова: образ, форма, розпис. Знайдіть спільні й відмінні риси.
2. Поясніть використання символів-оберегів у народній іграшці.

15. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (УЗАГАЛЬНЕННЯ)

До теми «Архітектура»

1. Доповніть розповідь словами з матеріалу для довідок.

Ми прагнемо, щоб наш дім був красивим і зручним. Мистецтво проектування і зведення будівель називають Її основні закони було визначено давньоримським архітектором Вітрувієм. Це — ... , ... ,

Композиція архітектурних творів буває двох видів — ... та У ... композиції усі елементи розміщені однаково відносно композиційного центру. В ... композиції поєднано різні контрастні форми й об'єми.

З давніх-давен люди намагалися зробити привабливим не лише зовнішній вигляд будівлі, тобто її ... , а й прикрасити приміщення всередині, оформлюючи

Якщо ви захочете намалювати свій будинок (як він виглядає ззовні або всередині), ви маєте згадати правила ... перспективи. Починати побудову простору необхідно з визначення лінії Не забувайте, що паралельні лінії в архітектурному малюнку мають певну особливість — вони сходяться в одній Вона називається Кількість ... залежить від кута зору.

Для довідок: лінійна, симетрична, асиметрична, інтер'єр, екстер'єр, точка сходження, горизонт, архітектура, користь, міцність, краса, точка.

2. Вміння художника правильно визначити розміщення лінії горизонту та точки зору впливає на створення образу в архітектурному пейзажі. Визначте лінію горизонту на поданих картинах.

В. Титаренко.
Андріївська церква

С. Цемрюк.
Старе місто

Дж. Піранезі.
Собор св. Петра у Ватикані

Хмарочос
(м. Дубаї,
ОАЕ)

Фортеця
(м. Білгород-Дністровський,
Україна)

Панорама міста
(м. Сідней, Австралія)

3. Усі будівлі мають певне призначення. Це можуть бути житлові, адміністративні, храмові споруди тощо. Поміркуйте, яка із зображених будівель є зайвою. Поясніть, чому.

4. Визначте, яку перспективу використали художники у своїх творах для побудови простору?

С. Жуковський.
Бібліотека в панському будинку

О. Серебряков.
Вітальня

В. ван Гог.
Спальня в Орлі

В. Кандинський.
Моя столова

До теми «Декоративно-ужиткове мистецтво»

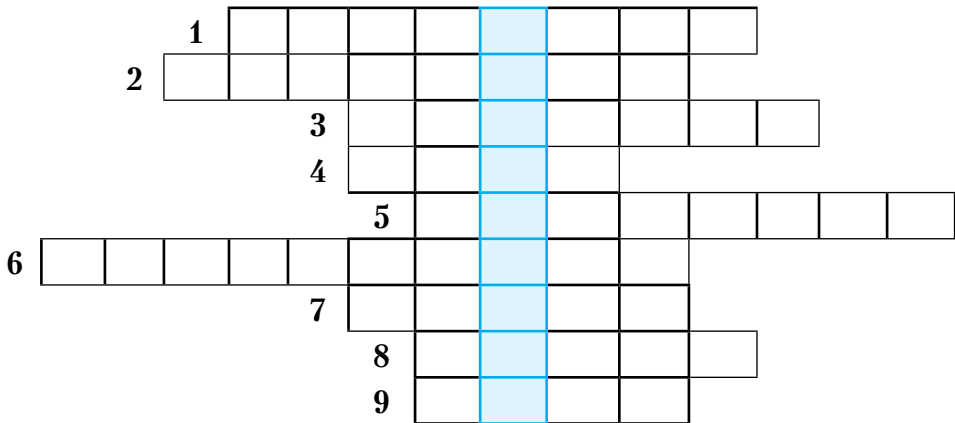
5. Визначте схожі символи у творах декоративно-ужиткового мистецтва. Згадайте значення цих символів.

6. Назвіть види декоративно-ужиткового мистецтва.

Розгадайте кросворд. Якщо ви розгадаєте його правильно, зможете прочитати ключове слово, яке означає «відображення реальної дійсності в художніх образах».

1. Візерунок, побудований на ритмічному повторенні елементів.
2. Богиня — охоронниця домашнього вогнища.
3. Прикрашене орнаментом пташине яйце.
4. Повторення, чергування одних і тих самих елементів та інтервалів між ними.
5. Вироби з глини, випалені при високих температурах.
6. Декоративне спрощення, узагальнення форм і кольору.
7. Основні елементи орнаменту, які виділяються розміром, кольором.
8. Обереговий символ нескінченності життя.
9. Обереговий символ життєвої сили й відродження.

ЗМІСТ

Розділ I

Мистецтво в нашому житті

1. Світ, який оточує людину	4
<i>Мистецька подорож. Тарас Шевченко — майстер ліричного пейзажу</i>	8
2. Світ, який створює людина. Художній образ в архітектурі	9
<i>Мистецька подорож. Природа — головна модель Антоніо Гауді</i>	13
3. Архітектура крізь часи	14
<i>Мистецька подорож. Дерев'яні церкви Закарпаття</i>	19
4. Образ міста. Перспектива вулиці	19
<i>Мистецька подорож. До витоків — сільські поселення українців</i>	23
5. Інтер'єр — портрет епохи	24
<i>Мистецька подорож. Традиційний інтер'єр української хати</i>	27
6. Інтер'єр — портрет людини	28
7. Монументальне мистецтво. Синтез мистецтв в архітектурі	30
<i>Мистецька подорож. Техніка Тіффані</i>	34
8. Декоративно-ужиткове мистецтво. Образ-символ	35
<i>Мистецька подорож. Трипільські мотиви</i>	38
9. Берегиня з глибини століть. Диво-писанка	39
10. Рушник — душа народу	43
<i>Мистецька подорож. Образ Берегині в українському мистецтві</i>	46
11. Дерево життя	47
<i>Мистецька подорож. Дерева життя у творчості Марії Приймаченко</i>	50
12. Ритми рідного краю	52
13. Народний одяг — складова духовної культури	55
14. Народна іграшка	57
15. Перевірте себе (узагальнення)	61

Розділ II

Дизайн

16. Мистецтво дизайну. Річ — образ часу	66
<i>Мистецька подорож. Мистецтво інсталяції</i>	69
17. Розмаїття світу речей. Конструювання об'єктів дизайну	70
<i>Мистецька подорож. Коробочки-орігамі</i>	74

18. Декорування об'ємних форм	76
<i>Мистецька подорож. Декупаж</i>	80
19. Біодизайн	81
20. Графічний дизайн. Шрифт	85
<i>Мистецька подорож. Каліграма</i>	88
21. Шрифт і зображення. Плакат. Листівка	89
<i>Мистецька подорож. Листівка</i>	93
22. Фірмовий знак. Логотип	94
23. Світ книг і журналів	97
<i>Мистецька подорож. Український графік Георгій Нарбут</i>	100
24. Дизайн одягу. Мода й культура	101
<i>Мистецька подорож. Неперевершена Коко Шанель</i>	103
25. Національні традиції в одязі	104
26. Образ у костюмі	107
27. Ландшафтний дизайн	110
28. Живий простір. Дизайн міського середовища	113
29–30. Дизайн-проект	116
<i>Мистецька подорож. Фірмовий стиль Петера Беренса</i>	118
31. Перевірте себе (узагальнення)	120

Навчальне видання

*Паніш Лариса Володимирівна,
Шутка Михайло Михайлович*

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Підручник для 7 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

У підручнику використано ілюстрації з інтернет-джерел,
які знаходяться у вільному доступі.